

KJAK

Líkini í lastini

Heri Mohr

Í øldir livdu okkara forfedrar við arbeiðssemi, sparsemi, nøgdsemi, hjálpsemi, varsemi, einsemi, trúsemi. Týðandi og neyðugir eginleikar í teirra strævna lívi á fjar-

skotnum klettum í Norðuratlantshavinum. Hesi mongu "semi" gjørdist sjálv mønin, mergurin í okkara fedranna mentan.

Næstan alt broytist við tíðini – tó ikki viljin til at yvirliva, hann broytist ikki, hóast yvirliva ikki er at finna í orðabókini 1998 – soleiðis broytast eisini hesi nevndu eyðkenni hjá ættarliðunum undan okkara. Kanska í onkrum føri hvørva tey.

Í 1970-unum gjørdist tað so líðani sjónligt, at sparsemi,

varsemi og nøgdsemi fóru at fara í søguna í tí líki, hesir eginleikar annars vóru eyðkendir fyri. Í 1980-unum var eingin ivi.

Úrslitið av hesum mentala forfalli varð, at í september 1992 koppaði tað føroyska samfelagið: landskassin og bankarnir og hundraðtals heim fóru á húsagang. Fólk í túsundatali flýggjaðu av landinum. Neyðug hjálp kom úr Danmark til tess at bjarga okkum úr hesari eyðmýkjandi støðu. Løgtingslógir í stórum

tali vórðu avtiknar. Øll landskassans 4,6-milliardaskuld í fremmandum londum varð konverterað til ríkiskassalán. Landskassin fekk inn-spræning úr ríkiskassanum o.s.f.

Býtisliga hástór, kundu vit sammetast við konuna við eggunum hjá H. C. Andersen.

Landskassin, tað vil siga skattaborgarin, misti milliardir, uttan at vit finga at vita, hvar hesar okkara milliardir endaðu. Hvar fóru

tær allar? Tær vórðu valla fyribeindar.

Einki sakarmál uppstóð. Palleba og Marsanna stóðu sum kárus.

Ikki fyrr enn nú upp undir jól hevur onkur verið í lastini við lummalykt og funnið eitt lítið lík, sum skal hava snýtt í tolli fyri 20 árum síðani.

1. januar 1993, altso fyri 20 árum síðani, átti landskassin umframt milliardaupphædd hjá monnum og feløgum, sum hvarv, eisini 64 milli-ónir í ógoldnum tolli hjá

handilsvirkjum! Mundi nakrar milliónir av hesari upphæddini eisini hvørva í lastini?

Kanska ger tíðindamaðurin aftur eitt rend í lastina við einari eitt sindur sterkari lykt – uttan tó at gera tað til ódámliga sensatión og manajakstran í okkara almenna sjónvarpi.

Latið okkum øll í felag skriva til Anniku!

Margit M. Baadsager

Góði lesari

Mín áheitan til tín er, at tú setur teg eina litla løtu og lesur hetta. Um brævið sigur tær nakað, skrivar tú ein stuttan og greiðan e-post til Almannaháráðið. Í postinum skal standa, at tú ynskir at eggja Almannaháráðnum til so skjótt sum gjørligt at fáa gjørt eina virðiliga lógarheimild í forsorgarlógini, sum eisini er galdandi fyri tey sum eru millum 18 og 67 ár.

Nú skulu vit lyfta í flokk og øll skriva samstundis so vit vera hoyrd.

Vinarliga skriva til amr@amr.fo til landstýriskvinnuna Anniku Olsen

Um tú ikki vanliga skrivart-post, kanst tú skriva eitt heilt vanligt bræv og senda

tað til Almannaháráðið, Eirargarður 2, FO-100 Tórshavn

Mamma og Ólavur

Mamma, Malena Arnholdsdóttir, Skáli, tók Ólav heim av bústovni fyri 4½ ári síðani. Hon tók hann heim, tí Ólavur ikki hevði tað nóg gott. Medicinnýtslan var alt ov stór, Ólavur hevði nógv og hørd anføll og gekk runt sum ein zombii.

Mamma ráðførði seg við ein psykiatara um at fáa medicinnøgdina niður, og psykiatarin helt, at tað var eitt gott hugskot. Bústaðið har Ólavur búði, vildi tó ikki vera við til at trappa medicinið niður.

Ólavur hevur fingið tað nógv nógv betri síðani hann kom heim, og medicinnøgdin er nógv niðurst.

Hann hevur eitt arbeiði, sum hann er stoltur um at hava, og hann hevur ein góðan gerandisdag.

Mamma hevur onga løn fingið nú í 4½ ár. Hon var noydd at fara í farloyvi frá arbeiði sínum á Eysturoyar Røktar og Ellisheimi, tí Ólavur krevur at ein er um hann alt døgnið.

Mamma hevur roynt at fingið samsýning fyri mista inntøku, men tað letur seg ikki gera, tí tað manglar ein lógarheimild í Føroyum. Tað er ikki møguligt at fáa samsýning fyri at ansa eftir einum sum er millum 18-67 ára gamal. Tað einasta mamma hevur fingið, er ein røktarviðbót.

Málið er langt og mamma, Javni og sakførari hava verið inni í málinum. Tað steðgar tó altíð tí ein lógarheimild manglar.

Nú hava mamma og Ólavur klárað seg við hansara pensión í 4½ ár, og pensiónin røkkur bert til tað bráðneyðuga.

Almannastovan kann ikki bjóða Ólavi hóskaði búpláss fyrr enn teir nýggju bústaðirnir í Eysturoynni eru klárir, so mamma sleppur ikki til arbeiðis enn á sinni.

Hetta er eitt brot úr okkara søgu.

Støðan í Føroyum um tann ið ber brek er eldri enn 17 ár og 364 dagar og yngri enn 67 ár

Mangar mammur og pápar í Føroyum og onnur við, hava millum ár og dag áttikið sær at ansa einum kærum

ið ber brek. Tey hava valt at ansa eftir tí kæra heima, tí ikki fanst nakað hóskaði búpláss.

Eg tosaði í gjár við tvær systur sum høvdu ein beiggja sum var skizofrenur. Mamma teirra hevur ansað eftir beiggjanum í nógv ár og kundi ikki fara til arbeiðis. Mamma fekk onga løn, tí sum sagt manglar ein lógarheimild í Føroyum, sum hevði gjørt tað møguligt.

Summi eru farin til Danmarkar í sjúkrahúsum við einum barni sum ber brek, og sum er eldri enn 18 ár. Mong hava fingið eina langa nøs, tá tey eru komin heim aftur. Landið rindar ferð og upphald – men ikki fyri mista arbeiðsinntøku. Um arbeiðisgevarin hjá tær er góður, kanst tú sjálvur sleppa at arbeiða tímarnar inn aftur.

Viðvíkjandi figging til at gera hesa broyting í forsorgarlógini

Eitt búpláss, sum í løtuni er einasti bústaðarmøguleiki hjá einum sum er millum 18 og 67 ár, ið ber brek, kostar umleið 1 mio kr. um árið.

Um lógarbroytingin var

gjørd og ansingarsamsýningin varð fyri mista inntøku + pension, merkir tað eina sparing uppá uml. 770.000 kr. um árið

Av tí at 770.000 kemur at leypa av árliga hvørja ferð ein avvarandi sær seg noyddan at átaka sær hetta arbeiði, burdi figging verið sjálvsøgd.

Tá ein mamma vil átaka sær tað arbeiði, hví í víðu verð skal tað ikki bera til???

Eitt alternativ til búpláss burdi verið!!

Viðvíkjandi politiskari undirtøku

Um Almannaháráðið ger eitt uppskot um eina lógarbroyting, er neyðugt við politiskari undirtøku.

At fáa eitt barn við breki er ein gáva. Vit kunnu øll fáa hesa gávu, men vit kunnu ikki bestilla eitt barn við breki.

Tí burdi tað eisini verið ein móguleiki fyri øll.

Tíðin hevur víst okkum, at vit kunnu fáa hesa gávu, óansæð hvar man stendur politisk sæð.

So ein breið politisk undirtøka burdi verið sjálvsøgd.

Viðvíkjandi ST-sáttmál-

anum sum Føroyar hava samtyka at arbeiða eftir

Men mest av øllum, so samsvarar hetta ikki við ST-sáttmálan fyri fólk við breki, sum Føroyar hava samtykt at arbeiða eftir.

ST-sáttmálin um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek, varð samtyktur í Sameindu tjóða 13. desember 2006 og 13. mai 2009 samtykti Føroya Løgting, at hesin sáttmáli eisini skal galda fyri Føroyar.

Sáttmálin hevur formliga gildi fyri Føroyar.

Umframt at sáttmálin staðfestur verandi borgarlig- og sivil mannrættindi, inniheldur sáttmálin eisini ásetingar um búskaparlig, mentunarlig og sosial rættindi, umframt serlig rættindi til brekað, so sum rættin til atkomu í víðari merking, og um javnstøðu fyri brekað.

Sáttmálin bannar øllum formi fyri mismuni vegna brek.

Og nú koma vit inn á rættin hjá teimum ið bera brek og teirra rætt at avgera hvar tey vilja búgva og saman við hvørjum.

Pisa ella ikki

Hjalti í Jákupsstovu abbi

Mánadagin 9. desember fekk eg eina uppliving av teimum sjáldsomu, tá ið eg varð boðin til konsert í Vesturkirkjuni av abbasynum mínum. Her spældu og sungu næmingar úr fyrsta flokki upp í fjórða flokk tónleik fyri skúlafeløgum, foreldrum, ommum og abbum, so tað var ein fragd at lurta.

Ikki eri eg musikalskur,

og dugi heldur ei at meta um førleikan hjá børnunum. Men í mínum oyrum ljóðaði tað óført, tá vit hava aldurin í huga. Tað, ið eg serliga legði til merkis, var hvussu væl lærararnir finga øll børnini at spæla saman, og gleðina børnini høvdu av at spæla saman.

Hetta var eitt gott, óført, dømi uppá samstarv í toymi,

sum lærarnir vístu okkum. Børnini dugdu væl at lesa nótar og tey spældu væl. So at hoyra, at børnini ikki skulu duga at lesa ein vanligan tekst tykist mær løgið.

Duga lærararnir í lesing at fáa sama huglag millum næmingarnar, sum hesir tónleikalærararnir í kommunuskúlanum hava alt fram í sínum næmingum,

er eingin vandi í framtíðar PISA - kanningum. Samanumtikið, ein ófør konsert, Kommunuskúlanum í Havn til stóran heiður.